

TURNHOUT, PETERSSTRAAT 134 - 136

Nota proefsleuvenonderzoek: Programma van maatregelen.

RAPPORT NR. 1274

Titel

Nota proefputtenonderzoek Turnhout, Patersstraat 134 - 136: Programma van Maatregelen

Auteur(s)

Bart Van Eyck & Jeroen Verrijckt

Erkende archeoloog

2015/00053 - Jeroen Verrijckt

Projectnummer J. Verrijckt

2022-260

Projectnummer Onroerend Erfgoed

2023D60

Plaats en datum

Beerse, 24/04/2023

INHOUD

1	Administratieve gegevens	3
2	Gemotiveerd advies	4
2.1	Aanleiding vooronderzoek.....	4
2.2	Resultaten vervolgonderzoeken	4
2.2.1	Proefsleuvenonderzoek.....	4
2.3	Impactbepaling van de geplande werken.....	7
2.4	Kennisvermeerderingspotentieel en aanbevelingen.....	7
3	Lijst met figuren.....	9
4	Bibliografie	9

1 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Projectcode J. Verrijckt		2022-260
Projectcode Onroerend Erfgoed		2023D80
Locatie	Provincie	Antwerpen
	Gemeente	Turnhout
	Straat	Patersstraat
Kadastrale gegevens	Gemeente	Turnhout
	Afdeling	4
	Sectie	R
	Percelen	625a, 625b, 31e, 33y, 33z, 34c2
Coördinaten	Noordoost	X: 190590 Y: 224403
	Noordwest	X: 190602 Y: 224368
	Zuidoost	X: 190578 Y: 224359
	Zuidwest	X: 190496 Y: 224381
Oppervlakte plangebied		Ca. 2.209 m²
Oppervlakte bodemingreep		Ca. 1.000 m²
Erkend Archeoloog		2019/00001-Jeska Pepermans

2 GEMOTIVEERD ADVIES

2.1 Aanleiding vooronderzoek

De aanleiding van het vooronderzoek met ingreep in de bodem kadert in de uitvoering van het programma van maatregelen zoals opgemaakt in de archeologienota Verrijckt, J. & Van Quaethem, K. 2019: *Archeologienota Turnhout Patersstraat 134 – 136: Verslag van Resultaten*. met ID 13549 en projectcode 2019-387. Meer informatie over de aanleiding van het vooronderzoek is terug te vinden in het verslag van resultaten.

2.2 Resultaten vervolgonderzoeken

2.2.1 Proefsleuvenonderzoek

Op 17 april 2023 werd het proefputtenonderzoek uitgevoerd ter hoogte van de Patersstraat 134 – 136 te Turnhout.

Verspreid over het terrein werden 7 bodemprofielen opgeschoond. Over het gehele onderzoeksgebied kon een AC-bodemprofiel worden aangetroffen. In vele gevallen bleek de A-horizont reeds vergraven en/of opgehoogd. Onderliggend aan deze C-horizont kwam op een diepte tussen de 30 à 80 cm onder het huidige maaiveld een geel tot beige C-horizont voor.

Het archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem aan de Patersstraat 134 – 136 leverde verscheidene (18) archeologisch relevante sporen op. De sporen betreffen enerzijds verscheidene kuilen die werden aangetroffen in de (toenmalige) tuinzone die reeds zichtbaar is op de Ferrariskaart. Op basis van de vulling van de kuilen en het aangetroffen aardewerk, kunnen deze kuilen allen in de post-middeleeuwen / Nieuwe Tijd worden gedateerd. De kuilen kunnen verder niet gelinkt worden aan één of andere (gebouw-)structuur. Verder onderzoek naar deze kuilen zou meer inzicht kunnen geven in de spreiding en omvang van de aanwezige kuilen. Echter is de oppervlakte van de zone waarbinnen deze kuilen gesitueerd werden vrij beperkt in omvang. Daarenboven bestaan de geplande werkzaamheden binnen dit deel van het plangebied uit de (her-)aanleg van waterdoorlatende verharding. Voor de (her-)aanleg van deze verharding wordt een opbouw van ca. 40 cm gerekend. Het archeologisch niveau bevindt zich binnen deze zone minimaal 60 cm beneden het huidige maaiveld. Daarmee bestaat er voldoende buffer om deze kuilen geheel in situ te bewaren. Ter hoogte van het nieuwbouwappartement wordt onder de verharding een regenwaterput voorzien. Lokaal vindt hier een bodemingreep plaats die dieper reikt dan 40 cm. Binnen deze zone neemt de aanwezigheid van de eerder beschreven kuilen sterk af, waardoor de impact op de aanwezige archeologische waardes eerder beperkt blijft tot een kuil van 3 x 3 m.

De overige sporen kunnen herleid worden tot enkele muurresten. Stratigrafisch gezien situeren de muren zich boven bovengenoemde kuilen, waardoor kan besloten worden dat deze jonger zijn. Op basis van historisch kaartmateriaal kon achterhaald worden dat de aangetroffen muurresten binnen enkele toenmalige woningen vallen die deel uitmaken van het reeds verdwenen beluik dat aldaar gelegen was. Het beluik dateert vanaf de tweede helft van de 19^e eeuw tot en met de eerste helft van de 20^e eeuw. Met die reden kunnen deze muurresten eerder gedateerd worden in de Nieuwste Tijd. De aangetroffen muurresten zijn echter slecht bewaard, aangezien het merendeel van de aangetroffen muren slechts uit 1 tot maximaal 3 lagen bestaat. Gezien deze minimale bewaring, is

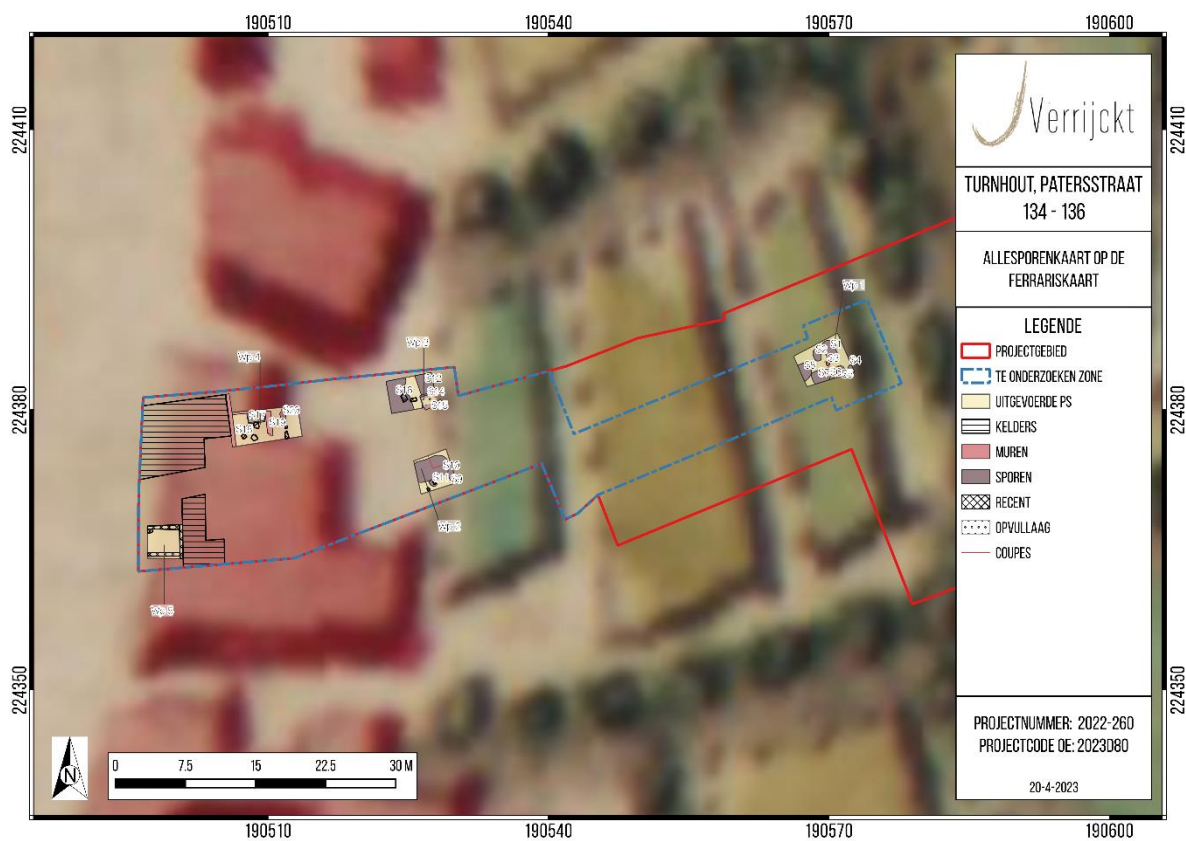
het niet uitgesloten dat er reeds heel wat muurwerk verdwenen is bij de bouw van de recent afgebroken bebouwing (cfr. kelders, diepe fundering, etc). Tijdens het proefputtenonderzoek werden dan ook enkel restanten van muren aangetroffen. Gezien de beperkte footprint van het nieuwbouwappartement (ca. 355 m²), de aanwezigheid van de recent gesloopte kelders (ca. 86 m²) en funderingsmuren kan geconcludeerd worden dat verder onderzoek weinig potentieel kent tot het bekomen van grootschalige kenniswinst.

Daarenboven toonde het proefputtenonderzoek aan dat het aangetroffen muurwerk een slechte bewaring kent. De aanwezige muren geven de gelegenheid om de (indeling van de) bebouwing in kaart te brengen. Echter is de omvang van de bebouwing reeds gekend via historisch kaartmateriaal (cfr. primitief kadaster) waarop de omvang van de bebouwing reeds accuraat gekarteerd staat. Verder archeologisch onderzoek zou in deze zin dan ook weinig tot geen nieuwe grootschalige kenniswinst kunnen opleveren. Via de resultaten uit het proefsleuvenonderzoek kon de aanwezigheid van-, en de staat van het muurwerk reeds gedetailleerd in kaart gebracht worden.

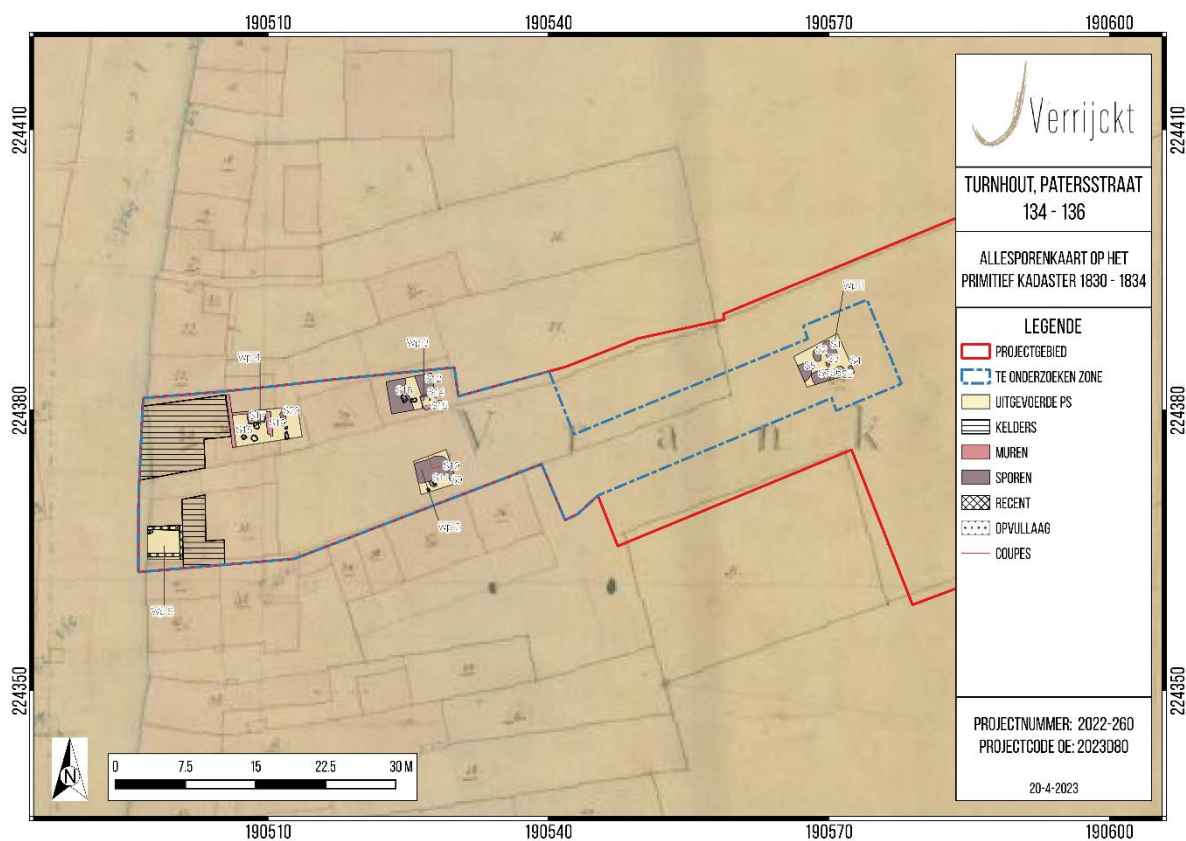
Bovenstaande gegevens doen beslissen dat verder archeologisch onderzoek in de vorm van een opgraving weinig potentieel kent tot het behalen van degelijke kenniswinst. Met die reden adviseert J. Verrijckt Bvba dan ook een vrijgaven van het gehele onderzoeksgebied.

Figuur 1: Allesporenkaart op het kadaster (GRB)

Figuur 2: Allesporenkaart op de Ferrariskaart

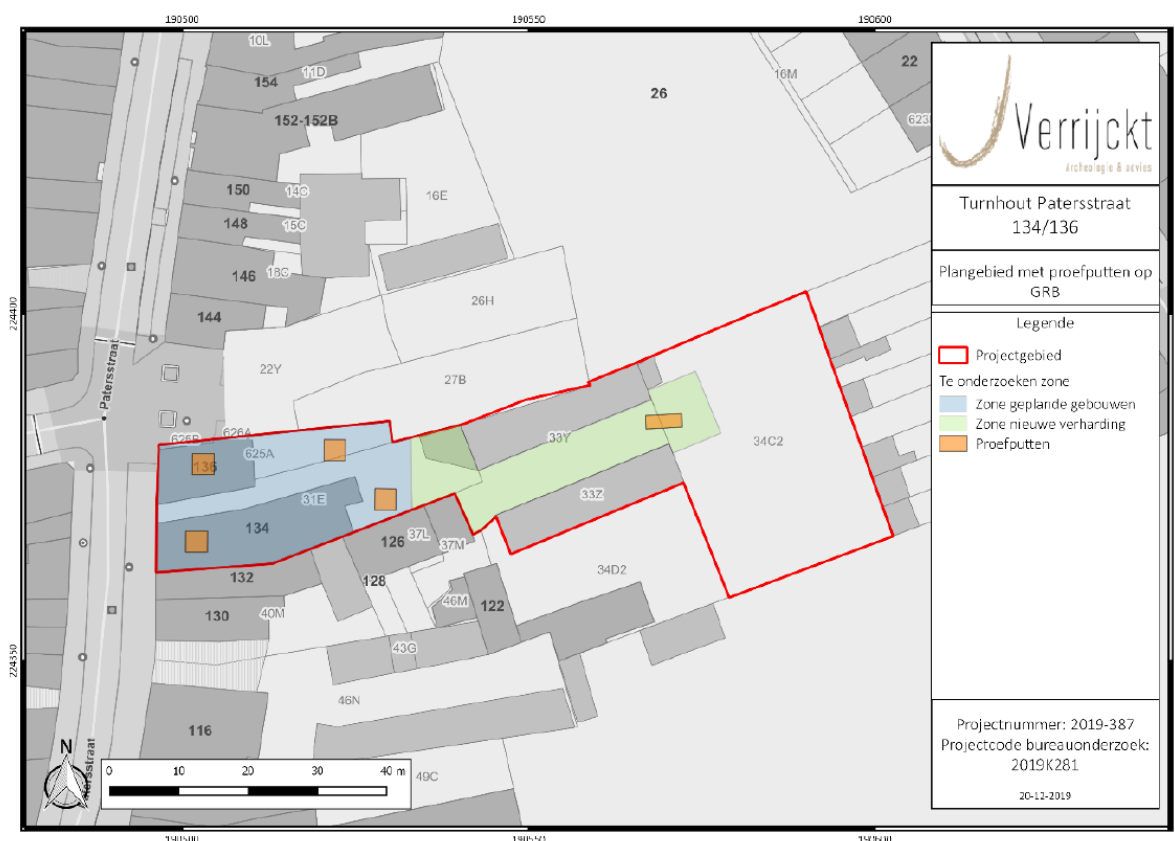
Figuur 3: Allesporenkaart op het Primitief Kadaster

2.3 Impactbepaling van de geplande werken

Binnen het plangebied wordt een appartementsblok gerealiseerd met bijhorende aanhorigheden. Het appartementsblok telt een footprint van ca. 355 m². Het grootste deel van deze nieuwbouw wordt voorzien van een ondergrondse kelder. De kelder wordt op maximaal 3,25 m onder het maaiveld uitgegraven. Ter hoogte van de liftkoker wordt de put op ca. 4,35 m² uitgegraven.

Het archeologisch niveau situeert zich tussen de 30 à 80 cm beneden het maaiveld. Een aantal aangetroffen muurresten situeren zich enkele tientallen centimeters boven het archeologisch niveau (ca. 60 cm beneden het huidige maaiveld). De geplande bouwwerken van het appartementsblok zullen met zekerheid een negatieve impact hebben op het archeologisch niveau/moederbodem.

Binnen het oostelijke deel van het onderzoeksgebied werden verscheidene kuilen aangetroffen. Deze kuilen situeren zich op ca. 60 cm beneden het huidige maaiveld. Binnen deze zone wordt de (her-)aanleg van verharding voorzien. Deze werkzaamheden kennen een impact van ca. 40 cm. Met die reden kan geconcludeerd worden dat er voldoende buffer bestaat tot de aanwezige kuilen.

Figuur 4: Inplantingsplan geplande werken

2.4 Kennisvermeerderingspotentieel en aanbevelingen

Het archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem aan de Patersstraat 134 – 136 leverde verscheidene (18) archeologisch relevante sporen op. De sporen betreffen enerzijds verscheidene kuilen die werden aangetroffen in de (toenmalige) tuinzone die reeds zichtbaar is op de Ferrariskaart. Op basis van de vulling van de kuilen en het aangetroffen aardewerk, kunnen deze kuilen allen in de

post-middeleeuwen / Nieuwe Tijd worden gedateerd. De kuilen kunnen verder niet gelinkt worden aan één of andere (gebouw-)structuur. Verder onderzoek naar deze kuilen zou meer inzicht kunnen geven in de spreiding en omvang van de aanwezige kuilen. Echter is de oppervlakte van de zone waarbinnen deze kuilen gesitueerd werden vrij beperkt in omvang. Daarenboven bestaan de geplande werkzaamheden binnen dit deel van het plangebied uit de (her-)aanleg van waterdoorlatende verharding. Voor de (her-)aanleg van deze verharding wordt een opbouw van ca. 40 cm gerekend. Het archeologisch niveau bevindt zich binnen deze zone minimaal 60 cm beneden het huidige maaiveld. Daarmee bestaat er voldoende buffer om deze kuilen geheel in situ te bewaren. Ter hoogte van het nieuwbouwappartement wordt onder de verharding een regenwaterput voorzien. Lokaal vindt hier een bodemingreep plaats die dieper reikt dan 40 cm. Binnen deze zone neemt de aanwezigheid van de eerder beschreven kuilen sterk af, waardoor de impact op de aanwezige archeologische waarden eerder beperkt blijft tot een kuil van 3 x 3 m.

De overige sporen kunnen herleid worden tot enkele muurresten. Stratigrafisch gezien situeren de muren zich boven bovengenoemde kuilen, waardoor kan besloten worden dat deze jonger zijn. Op basis van historisch kaartmateriaal kon achterhaald worden dat de aangetroffen muurresten binnen enkele toenmalige woningen vallen die deel uitmaken van het reeds verdwenen beluik dat aldaar gelegen was. Het beluik dateert vanaf de tweede helft van de 19^e eeuw tot en met de eerste helft van de 20^e eeuw. Met die reden kunnen deze muurresten eerder gedateerd worden in de Nieuwste Tijd. De aangetroffen muurresten zijn echter slecht bewaard, aangezien het merendeel van de aangetroffen muren slechts uit 1 tot maximaal 3 lagen bestaat. Gezien deze minimale bewaring, is het niet uitgesloten dat er reeds heel wat muurwerk verdwenen is bij de bouw van de recent afgebroken bebouwing (cfr. kelders, diepe fundering, etc). Tijdens het proefputtenonderzoek werden dan ook enkel restanten van muren aangetroffen. Gezien de beperkte footprint van het nieuwbouwappartement (ca. 355 m²), de aanwezigheid van de recent gesloopte kelders (ca. 86 m²) en funderingsmuren kan geconcludeerd worden dat verder onderzoek weinig potentieel kent tot het bekomen van grootschalige kenniswinst.

Daarenboven toonde het proefputtenonderzoek aan dat het aangetroffen muurwerk een slechte bewaring kent. De aanwezige muren geven de gelegenheid om de (indeling van de) bebouwing in kaart te brengen. Echter is de omvang van de bebouwing reeds gekend via historisch kaartmateriaal (cfr. primitief kadaster) waarop de omvang van de bebouwing reeds accuraat gekarteerd staat. Verder archeologisch onderzoek zou in deze zin dan ook weinig tot geen nieuwe grootschalige kenniswinst kunnen opleveren. Via de resultaten uit het proefsleuvenonderzoek kon de aanwezigheid van-, en de staat van het muurwerk reeds gedetailleerd in kaart gebracht worden.

Bovenstaande gegevens doen beslissen dat verder archeologisch onderzoek in de vorm van een opgraving weinig potentieel kent tot het behalen van degelijke kenniswinst. Met die reden adviseert J. Verrijckt Bvba dan ook een vrijgaven van het gehele onderzoeksgebied.

Indien tijdens de werkzaamheden toch archeologische resten worden aangetroffen, blijven de bepalingen voor het melden van toevallsvondsten van kracht. Deze bepalingen zijn terug te vinden in artikel 5.4.1 van het Onroerendergoeddecreet. Eventuele toevallsvondsten dienen binnen drie dagen na ontdekking gemeld te worden bij Onroerend Erfgoed.

3 LIJST MET FIGUREN

Figuur 1: Allesporenkaart op het kadaster (GRB).....	5
Figuur 2: Allesporenkaart op de Ferrariskaart	6
Figuur 3: Allesporenkaart op het Primitief Kadaster.....	6
Figuur 4: Inplantingsplan geplande werken.....	7

4 BIBLIOGRAFIE

- BORSBOOM, A. & VERHAGEN, P. 2012. *KNA Leidraad Inventariserend Veldonderzoek Deel: Proefsleuvenonderzoek* (IVO-P). SIKB
- HANECA, K., DEBRUYNE, S., VANHOUTTE, S., & ERVYNCK, A. 2016. Archeologische vooronderzoek met proefsleuven. Op zoek naar een optimale strategie, Onderzoeksrapporten agentschap Onroerend Erfgoed 48.
- TOL, A. J., VERHAGEN, P. & VERBRUGGEN, M. 2012. *Leidraad inventariserend veldonderzoek. Deel: karterend booronderzoek*, KNA-leidraden, Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer, Gouda.
- VAN GILS, M. & MEYLEMANS, E. 2019. *Prospecteren naar steentijd artefactensites – versie 1*, agentschap Onroerend Erfgoed.
- Code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren (versie 4.0), 2019.